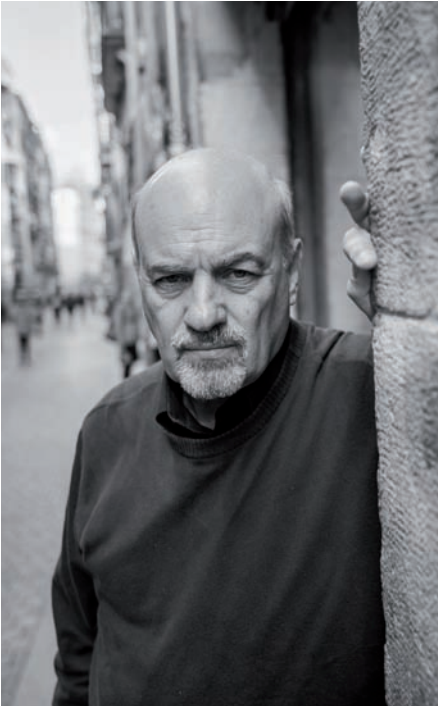

Raul Zibechi. Latinoamerikako gizarte mugimenduen ikertzailea

Latinoamerikako herri mugimenduak ikertu eta bizi izan ditu barrutik Raul Zibechi uruguitarrak (Montevideo, 1952). Hainbat herrialdetan azken urteotan agintean izan diren ezkerreko gobernuen zikloa amaitu dela argi du. Lorpenak gorabehera, gobernu horien ezintasunak agerian utzi ditu berriki gurean, Komite Internazionalistek antolatutako hitzaldian.

“Paralisiak jota daude Latinoamerikako ezkerreko gobernuak”

Jabi Zabala

@sarean

ARGAZKIAK: IÑIGO AZKONA

Erbestez erbeste

“Klase ertaineko familia eskuindar batean sortu nintzen. Gaztetan familiaren giro itogarritik ihes egin nahi izan nuen, eta ondoren herrialdetik, horretan militarrek lagundu bazidaten ere. Tupamaroen FER ikasle mugimenduan ibili nintzen eta 1973ko kolpea izan zenean Argentinara alde egin behar izan nuen. Handik urtebetera han ere kolpea eta hanka, Espainiara. Bertan oso garai interesgarria bizi izan nuen, auzo elkarteetan, NATO-ren aurkako “mugida”-n... Uruguaira 40 urterekin itzulita, Eduardo Galeanok sortutako *Brecha* aldizkarian idazten hasi nintzen eta berehala gizarte mugimenduak ikertzeko Latinoamerikan barna ibiltzeari ekin nion”.

Nolakoa izan da herri mugimenduetan egin duzun ikerkuntza?

Nekazari mugimenduak, indigenenak eta hirietakoak aztertu ditut, haiekin denbora batez bizitzen. Mugimendu jakin batera hurbiltzerakoan nire teknika burua ahalik eta garbien eramatea da, aurreiritzirik gabe, eta bizitzea, egunerokotasunean murgiltzea.

Mugimendu antisistemikoak deitu nahia go duzu.

Edo “gizarteak mugimenduan”, mugimendu sozial edo sindikalen dikotomia klasikotik irten nahi dudalako. Mugimendu sozialen kontzeptua AEBetan eta Europan sortu zen, 60ko eta 70eko hamarkadetan rol handia izan zuten mugimenduak definitzeko: eskubide zibilen aldekoak, emakumeen aldekoak, gerraren aurkakoak... Estatuari edo ugazabari gauza batzuk galdatu eta horiek lortzeko mobilizatzen dira. Latinoamerikan, horrez gain, badute berreko ikuspegi bat, euren mundua eratzten dute. Esaterako, MSTkoek lurra eskuratu dituzte Brasilen, jabe handiei

kendutako 25 milioi hektarea, eta horietan gune kolektiboak antolatu dituzte; ekoizpen kooperatibak sortu eta 1.500 eskola eraiki dituzte.

Beste era bateko harremanak, beraz.

Bai, eta eskoletan pedagogia sortu dute. Hor ez du zentzurik *mi mama me mima* irakasten ibiltzeak edo garbigailuez mintzatzekoak. Lan eginez eta jolastuz ikasten dute, ez irakurketa-idazketa pedagogia klasikoarekin. Ezaugarri afrikarrak daude hor, lurraldearen eta arbasoen garrantzia...

Auzolanak garrantzi handia du hor.

Lan kolektiboak berebiziko rola du mundu horretan, hemen auzolan eta Latinoamerikan *minga* edo *tequio* izenez ezagutzen dena. Borroka sozialen indarretako bat da eta identitatea ematen du.

Indigenen pentsamoldeak ere eragiten du.

Jatorrizko herrien ekarpena Identitatea da, ondo bizitzearen ideia lantzen dute,

“Komunitatea eta eskualdea ardatz dituen boterea berrasmatu behar da, estatu logikatik at”.

ingurunearekin harmonian. Ingurumenaren aldeko aktibista erradikalak direla esan daiteke, eta oso espiritualak: ospakizun kolektiboei garrantzia ematen diete. Chiapasen deiadar batez deitzen dira batzarrak, antzina Euskal Herrian egiten zen moduan.

Nola aldatu du ezkerren ikuspegia indigenismoak?

Mugimendu indigenek, bereziki EZLNk, ezkerri lagundu diote garapen kapitalistik kanpoko garapen ereduak badirela ulertzen. Sozialismo erreala kapitalismoaren jarraipen garapenzalea izan zen. Gure zibilizazio krisia ekoizpen materialean oinarritutako ereduarena da eta indigenen mugimenduak ulertzen lagundu digu egungo zibilizazio krisia ez dela munduaren amaiera, mundu baten amaiera baizik.

Herri mugimenduen eta ezkerreko gobernuen artekoak?

Ezkerreko gobernuak daudenean borroka sozialak behera egiten du gehiengutan, baina denetarik egon da: harreman onak, txarrak eta azpiratzeko saiakerak. Corrairen gobernuak, esaterako, oso harreman gorabeheratsua izan du indigenekin.

Defentsa jarrera sumatzen zaie ezkerreko gobernuari.

Oso agerikoa: Argentinan galdu dute gobernuak, Ekuadorren Correak datorren urteko hauteskundeetara ez aurkeztea erabaki du, Maduro agian kenduko dute erreferendum bidez eta Bolivian Moralesek erreferenduma galdu berri du. Ez dira gai izan euren baitan ordezko buruzagi berriak aurkitzeko. Horrek, higarurari gehituta, ekiteko aukera eman dio eskumari, berriro boterea hartzeko. 2013tik ari naiz ziklo progresistaren amaiera iragartzen. Ezintasun handiak erakutsi dituzte, herri mugimenduek salatu dutenez. Posible egin dute pobrezia jaitea baina ez ezberdintasuna, ez dira gai izan aberatsenek osatzen duten %1 boteretsu horri aurre egiteko.

Zer gertatzen ari da Brasilen?

AEBen eta kapitalismoaren erasoaldia dago ezkerreko gobernuen aurka, baina horren aurrean paralisi politikoa dute gobernu horiek. BPGren %4ko jaitsierarekin itxiko da urtea. Oraino PTren bide-lagun izan den eskumak indarra hartu eta bizkarra eman dio Lulari, kaleak ere irabazi ditu ustelkeriaren erruz. Litekeena Dilma Rousseffek kargugabetzea izango da.

Venezuelan ere kudeaketa txarra salatu duzu.

Petrolioak 130 dolarrean zegoenean diru asko zegoen Venezuelako, ustelkeriari edo eraginkorrak ez diren politiketara bideratu zen diru hori. Orain, upela 30 dolarrean dagoela, zuloa dute kutxan. Chavez gobernura iritsi zenean, Venezuelaren esportazioen %90 petrolio gordina zen. Egun %95 da: 17 urte izan dituzte eta ez dira gai izan ekoizpena dibertsifikatzeko. Arrautza egosiak inportatzen dira, atera kontuak, zentzugabekeria da hori. Nazionalizatu diren enpresa batzuetan ekoizpena erdira jaitsi eta langile kopurua bikoiztu egin da. Kudeaketa txar hori gobernu aurrerakoien erantzukizuna da, ez bestea.

Zer zentzutuan birfundatu behar da pentsaera kritikoa?

Oraino pentsamolde eurozentrikoa egon da: marxismoa, anarkismoa, Foucault eta beste. Oso ondo dago baina askapen adibideak badira Latinoamerikan: Tupac Amaru, Tupac Katari, Haitiko iraultza... Nazio-estatu bako, komunitatea eta eskualdea ardatz dituen boterea berrasmatu behar da, estatu logikatik at. ■